

cum seqq. & num. 16. nunc quaritur (hoc themate retento) quid si in sententia nullus certus sit terminus appositus, ut puta si iudex dixerit, condemnatio Titium in centum, quæ si non solverit, vel solvere non poterit, suffragetur, vel transmittatur ad tres, aut aliam corporalem pœnam patiatur; tunc igitur quod tempus expectandum erit, ut cognosci possit, an velit condemnatus, vel valeat solvere pœnam pecuniariam anteaquam deveniri possit ad corporalem, varii varia dixerunt, ut est videre apud Prosper. Farinac. ubi proxime num. 16. verior tamen, & rationabilior, atque sequenda illa videtur, quæ docet expectandum esse terminum decem dierum, qui currant à monitione, & notificatione, ac intentione, ut tenet Augustin. in addition. ad Angel. de malef. verbo, quas si non solverit intra decem dies, amputetur tibi manus, n. 12. Prosper Farinac. d. num. 16. fundatur ex ea regula, quod ibi sumus in factu negativo, ad hoc ut quis incidat in pœnam, si imper requiritur monitio, cap. extirpanda, & ibi Inno. Hostiens. Joan. Andr. Anton. de Butr. Abb. & Imol. cum aliis ibi, de prob. & dignit. & alii quos sequitur, & refert August. ibi proxime allegatus.

Memineris velim, quod quando sententia ita conditionaliter concipitur, si lapsa termino appposito in sententia, condemnatus non solverit pœnam pecuniariam, poterit iudex nihilominus facere executionem sententiæ pro pœna pecuniaria in bonis condemnati, absque eo quod contra ipsum exequatur corporalis pœna, si ita fito magis expedire cognoverit, ut per Bart. in leg. cum duobus, §. fin. n. 2. ff. pro socio, & in l. si frater, §. idem respondit. cl. 2. per illum text. ff. eodem tit. Angel. in l. si quando, §. heres ff. de legat. 1. & in l. si insulam, ad fin. ff. de verbor. oblig. Alex. in l. non solum, §. morte, circa ff. de novi oper. nuntia. Rom. in leg. 1. §. post operis ff. eod. refert & sequitur Ill. in §. pœna n. 47. & 48. & ibi additio lit. P. la primera, instit. de actio. & quamvis aliqui relati (sed non sequuti à Flamin. Cartario, loco mox citando) dixerint, quod pœna pecuniaria post lapsum termini sit transfusa in corporalem, & sic non possit amplius commutari; prior tamen opinio, & æquior est, & etiam magis communis, sicut testatur Contar. in tract. de executione sententiæ capro bannito, cap. fin. quem sequitur Prosper Farina. d. 10. 1. quæst. 26. num. 15.

Huc pertinet, ut sententia sequestrandorum fructuum majoratus in iudicio tenuæ pendente, excedat executor, si fructus, non solum à die decreti perceptos, sed jam perceptos ante ipsam sententiam sequestrari, à tempore mortis ultimi possessoris majoratus sequestrat. Quam questionem à partes examinat Christophor. Paz. in tract. de tenuta, tom. 1. cap. 11. per totum. & quamvis pro illa parte, nempe, ut possit executor sequestrare omnes fructus, non solum post decretum perceptos, sed etiam à die mortis possessoris ultimi, adducens varias, & elegantes consideraciones, ac fundamenta, nihilominus tamen rectè contrarium defendit, imò quod non possit sententia sequestrari exequi, nisi in fructibus post eam perceptis, & percipiendis; non tamen in perceptis à tempore mortis possessoris jam, aliquibusque mediis eam tueret, quæ omnibus verior est & sequenda, quam ibi latius disputatam videre poteris. Et generaliter quod sententia sequestrari non comprehendat fructus præteriti temporis perceptos, sed extantes & futuros, tenet post alios Marefc. variar. resol. l. 2. cap. 277. n. 24.

Nunc tractandum de eo, qui electus est ad officium, pro anno præsentis putat; vel in semestre, pro primo fuit impeditus uti munere propter objectiones sibi, & adversus electionem oppositas, & quod non fuerat ritè nec solemniter electus; interim dum lis vertebatur, lapsus est annus regiminis, & officii, vel ejus major pars, postmodum obtinuit, & declaratum fuit, ritè & rectè

electionem factam fore, sequè legitimè suo posse fungi munere; datus est executor pro hujus rei judicata executione: quaritur an ipse excedat, si loco lapsi temporis aliud subroget, ita ut redintegretur totus annus ad quem electus fuerat? Hanc questionem examinat B. in l. si uno, §. item cum quidam, col. 2. ff. locat. & in l. si prius q. 10. ff. de novi oper. nuntia. Abb. per text. ibi in c. fin. ibi, ut tempus regiminis elabatur, de judiciis, in penult. notabili ubi communiter omnes Canonistæ referunt, & sequuntur Bart. determinationem, & eam magis communiter ab aliis Doctoribus teneri, affirmat Ill. in l. si ita stipulatus essem abs te, col. penult. in prin. latè & ad pares disputat Alvar. Vallas. cons. 155 per tot. tom. 2. lat. etiam Vincent. de Franch. d. 4. 19. per tot. 2. p. qui omnes concludunt, quod quando electio facta est pro tempore certo, limitato, & determinato, puta, pro hoc anno, pro anno proximo sequenti, &c. si tempus labatur, impedimento accedente non subrogatur aliud tempus, ut impleatur annus, quoniam alia est administratio, & opera unius temporis, alia verò alterius, & in isto casu nec fit condemnatio pro hujusmodi redintegratione, & supplemento temporis, ut secus sit (dicunt ipsi Doctores) quando in genere tempus appositum est, ut puto quinquennio, aut biennio, non adjecto, an de proximis, an de aliis. Prædictis tamen casibus habet electus recursum contra tertium in iustè cum impedimento uti suo officio, & sic non redintegratur, l. fin. cum materia, ff. de ec. per quem factum erit, tex. in l. inde Nevat. §. idem Juli. ff. ad l. Aquil. habetur in l. 1. C. de inf. & in l. si Titius status, ff. de condit. & demonstr. Alvar. Vallas. ubi proxime num. 14. apud quos latè de hac materia.

Sed successivè quæri potest, quod si facta tertii non est ortum impedimentum, sed facta ipsius obligati, & pariter condemnati, ut puta; quis locavit mihi domum, aut agrum in biennium; aut quando legatus est mihi usufructus in biennium à die mortis testatoris, & facta heredis vel locatoris, qui non permisit me uti; & dum vincitur, & condemnatur per sententiam, lapsus est tempus: an passim, saltim in æstimatione, contra eum condemnatum exequi sententiam; & videbatur idem esse dicendum, veluti in causa superiori resolvimus. Sed nihilominus verius videtur in æstimatione adversus hunc condemnatum principaliter aliàs obligatum, posse procedere executionem.

Moveor ex ratione mirabilis textus in l. usufructus mihi in biennium 6. cujus sunt verba: Si usufructus mihi in biennium continuum à morte testatoris legatus sit, & per heredem fuerit, quominus eum mihi daret, præterito biennio nihilominus tenebitur, quemadmodum teneretur, si res legata in rerum natura esse desisset, quam quis deberet, moraturque esset in eadanda, ut peti quidem jam usufructus qui legatus sit, non possit, quia alius futurus sit, quam qui legatus fuerit, sed æstimatio ejus bima duntaxat facienda sit. Hactenus de dicta lege, ubi gl. & Doctores dant plures concordantes.

Cujus legis determinatione stante, rectè succedit juris regula, quæ habet, quod quando quis est condemnatus ad rem tradendam, & præstandam, quæ perit, vel obiit, & jam non est in rerum natura, potest vigore talis sententiæ fieri adversus obligatum debitorem condemnatum executio ad æstimationem, & valorem rei, seu interesse, Did. Perez in l. 4. tit. 8. li. 3. ordinament. fol. 1078. Avile. in cap. præter. cap. 10. verbo, execution. num. 53. Parladot. lib. 1. rerum quotid. cap. 6. §. 2. num. 11. Cavallos in contra commun. tom. 1. quæst. 662. & ultra hos plurimos alios Doctores & jura adduximus supra hac 4. part. cap. 5. à n. 33. & est textus expressus in l. si novis. C. de executione rei judicata, l. qui restituere, ff. de rei vindic. l. Julia. ff. de confess. l. 27. p. 3. Ergo sequitur quod si contra locatorem vel heredem lata sit sententia pro usufructu, & locatione præstanda, & partienda,

CAPUT XII.

Ab executeore perperam sententiam interpretante appellationi emissæ an non deferens, vim faciat; ubi latè & utiliter, quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant.

SUMMARIUM.

& tempus lapsum sit, licet aliud subrogari non possit; tamen pro æstimatione adversus eum procedere executionem absque reatu excessus, arbitror, juxta fundamentalem, & juridicam rationem ejusdem legis, si usufructus.

Tunc tamen excedere dicitur merus executor, quando dederit dilationem condemnato ad parendum, intra quam si non paruerit, illum excommunicaverit, quoniam excommunicationis sententia actus est jurisdictionalis, quæ sine jurisdictione fieri non potest. Panormit. in cap. si sacerdos, num. 10. de offic. ordinarii, pertinet enim ad jurisdictionem contentiosam, cum ferri non debet absque causæ cognitione, c. nemo Episcop. quæst. 1. imò est meri imperii secundum Innoc. in cap. transmissi. de elect. Specul. in tit. de jurisdic. omni. judic. vers. secundum canones, n. 24. Panormit. in cap. quod sedem. de offic. ordinarii, col. fin. idem in cap. cum contingat de for. compr. gloss. in d. cap. nemo ubi uterq; Cardinalis comprobatur. Paluda. q. 2. in 4. distinet. 3. latè Navar. in repet. cap. cum contingat, 2. causa nullitatis corollario 6. ver. 6. inferitur hinc sub executeorem, ad executor merus est incapax jurisdictionis, & sic dictum terminum ad excommunicandum dando excedit evidenter, ex actiis probat Nav. in d. cum contingat quarta nullitatis causa per tot. dicens etiam, quod licet quod alios effectus possit etiam ille, qui nullam habet jurisdictionem terminum deliberatorium, puta, præfigere, ad effectum tamen infligendi novam excommunicationem, alius quam iudex cum jurisdictione, præfigere non potest, ut post Fel. Innoc. Joan. Andr. Imol. Host. & alios, tenet ipse Navar. in d. quarta nullitatis causa.

Quid autem erit dicendum de executeore cui ad aliquam sententiam exequendam, vel causa committitur cum termino limitato, puta, decem dierum, & vicissim pluris, vel minoris, in quo brevitate terminum non est facultas, ad procedendum cum terminis, & dilationibus, aliàs à jure in simili causa, tam ordinaria, quam executiva concessis, & determinatis: an poterit iste executor abbreviare, & arctare prædictos legales terminos, & illos regulare secundum terminum suæ commissioni assignatum, absque reatu excessus; quia ex eo videbatur hoc casu detegi ex inordinato processu, secundum quæ latius dicenda erunt inferius cap. 13.

Cui difficultati responderet, posse licitè executeorem absque reatu excessus, & quod magis est, nec etiam simpliciter gravaminis, hunc terminum arctare, ita illum regulando, ut intra terminum sibi, jurisdictionique concessum, per superiore causa terminetur, ita ut tres illi dies, seu etiam decem dati condemnatis, & executatis, ad opponendum, & probandum, in minus resolvantur, atque abbrevientur, quoniam si in iudiciis ordinariis abbreviantur; multo magis hoc casu in summariis, nempe & executivis, abbreviari debent, non enim potest magnum terminum dare, qui arctatum limitatum habet, ut docet Bald. in cap. de causis n. 11. & ibi Abb. n. 6. per text. ibi de off. deleg. latè comprobatur, & resolvit Girond. in tract. de gabell. 4. in princ. n. 5. usque ad n. 14. testantes de praxi, optime etiam Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 10. à n. 29. usque ad n. 32. dicentes quod iudex executor non debet expectare, ut sua expiret jurisdictione, cum tacitè sibi videatur à superiore data facultas terminos arctandi, qui sibi illos restrinxit, & limitavit. Facit optime ad propositum text. in l. 1. ff. de gland. legend. & in l. 2. tit. 3. lib. 4. recop. facit l. 6. tit. 18. lib. recop. Bar. in d. latè Fel. in cap. Eccles. S. Mar. n. 32. de constit. quibus adde quæ dixi i. p. c. 13. n. 270. & supra.

Interpretari sententiam an possit executor, n. 1.
 Interpretari & declarare is potest qui actum gessit, n. 2.
 Interpretari & declarare verba dubia sua scriptura an possit Notarius, n. 3.
 Successor in officio & jurisdictione an possit intentionem prædecessoris declarare, n. 4.
 Interpretari & declarare voluntatem defuncti non potest heres, n. 5.
 Declarandi facultas non transit ad heredes, n. 6.
 Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non potest per successorem, n. 7.
 Interpretatio pendens à juris regulis, & principiis ex actis seu processu, cuilibet iudici successoris pertinet, n. 8.
 Iudex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verisimilibus conjecturis, apparentibus ex actis & processu, non autem ex mera voluntate, n. 9.
 Taxare expensas quas sibi taxandas reservavit prædecessor, potest iudex successor, n. 10.
 Etiam si successor sibi reservaverit taxare expresso nomine proprio, n. 11.
 Quia materia non potest concernere personam, sed jurisdictionem dignitatem, & tribunal, ibid.
 Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretativam, n. 12.
 Lab executeore, ff. de appell. declaratur, n. 13.
 Potestas executoris regulariter à potestate superioris mandantis, n. 14. & seqq.
 Interpretari suam sententiam non omnes iudices ordinarii possunt, n. 15.
 Executor mixtus respicit merum imperium, n. 16.
 Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur, n. 17.
 Verba debent intelligi secundum vulgarem modum loquendi, n. 18.
 Communis usus loquendi prævalet in interpretatione legis etiam divina, n. 19.
 Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, & quas, n. 20.
 Interpretationis species quis deduxerit, n. 21.
 Interpretatio ad duo capita reduci potest, n. 22.
 Interpretatio proprie idem est quod congrua verbi vel orationis declaratio, seu expositio, ibid.
 Interpretatio largè capitur pro correctiva seu extensiva, idem.
 Interpretationem correctivam alius, quam Princeps facere non potest, n. 23.
 Interpretationem extensivam non potest facere iudex nisi circa accessoria & eodem die, n. 24.
 Interpretatione proprie, prout est congrua verbi & orationis declaratio, quilibet iudex potest facere, n. 25.
 Declarationem interpretativam non alterantem condensationem præcedentem potest facere executor mixtus, n. 26.
 Declaratio interpretativa sententiæ facta per executorum, non inducit novum gravamen, n. 27.
 Per declarationem interpretativam sententiæ quod obsecurum est illuminatur & detegitur, n. 28.
 Interpretativa declarationis qualitas est ut nihil novi inducat, sed actum præ existentem & præteritum ostendit, n. 29.
 Declaratio inest actui declarato, n. 30.